

MEMÒRIA DE LA PROFESSIÓ

Col·legi Oficial de Metges de Barcelona

Entrevista al doctor **Josep Domingo Mas**, al Col·legi de Metges de Barcelona, passeig de la Bonanova 47, el dia 10 de desembre del 2002, feta pel doctor Ramon Martínez Callén.

No sé si saps per què estàs aquí. Segurament has rebut una carta del Col·legi, del president, del doctor Bruguera, preguntant si estaves disposat a contestar una entrevista que jo mateix vindria a fer-te. Tens idea de què es tracta?

Vaig rebre una petita informació prèvia.

El fet és el següent: al doctor Bruguera se li va ocórrer una idea que ens va semblar molt bé a tots, que era fer un recull d'entrevistes a metges ja grans que en diem "Memòria de la professió". Perquè quedi un arxiu de les activitats, dels metges més grans, que serveixi una mica de model per als metges actuals i per als que vindran. I també com un arxiu per tenir al Col·legi. És clar, això no es pot fer a tothom, però s'escullen persones més o menys distingides, no pel fet de ser molt notables o molt sàvies, sinó per haver actuat com uns metges extraordinaris. El Col·legi de Metges de Barcelona va escollir persones que tinguessin un número de col·legiació inferior al 1.500. N'hem fet ja unes quantes, no sé si has vist les que han sortit... i encara en tenim d'altres pendents de publicació.

Dues memòries d'aquestes ja les he llegides molt atentament. Dos pediatres.

Un metge de Manresa i un de Sarrià.

Són pediatres casualment, jo només he intervingut amb el de Sarrià, el Dr. Ignasi Aragó, però no té res a veure que siguin pediatres. Ara tinc ocasió de fer-ho amb tu que no ets pediatre, encara que n'hagis fet també.

Aleshores a tu et vam escollir d'una manera anormal, perquè tu no ets

col·legiat a Barcelona. Ets col·legiat a Lleida, i lleidatà. On vas néixer tu concretament?

Jo vaig néixer a Tàrrega, sóc lleidatà i vaig començar a exercir a Verdú, Lleida. Després d'estar-hi 3 anys, vaig anar a treballar a Tàrrega on hi vaig estar 40 anys fins que em van jubilar. Des d'aleshores visc a Barcelona sense descol·legiar-me. Prefereixo estar com actiu a Lleida, amb el meu número 431. D'aquesta manera em sento més lleidatà.

De totes maneres, tu vas estudiar una bona part de la carrera amb mi. Tu vas estudiar aquí a Barcelona...

Tota la vida professional, des dels estudis fins a l'exercici, l'he fet més a Barcelona que no pas a Lleida.

Em fa molta il·lusió, perquè saps que el meu pare és d'Agramunt i tota la família... I és clar, Tàrrega i Agramunt són més o menys rivals, però...

Home, rivals no. En absolut. No hi ha categories dels uns i els altres...

Escolta, jo el que voldria que m'expliquessis és com vas adquirir la vocació de ser metge. Com vas començar tu? Algú de la teva família, algun avi, era metge?

No. El meu avi de part de pare era un pagès molt actiu i amb molta intel·ligència, jo crec. Era un home amb molt poca cultura d'escola, però tenia una intel·ligència natural que ho demostrava en una cosa: fa cent anys estava preocupat ell pel canal Segarra-Garrigues, i en fer una mica de repartiment d'herència als seus fills va deixar al meu pare mitja hectàrea de terreny per quan passés el canal Segarra-Garrigues pogués fer-hi un hort. Més de cent anys. Amb el que vull dir que l'home ja tenia un sentit de previsió... El meu avi va morir. Després, a casa, tots eren pagesos. De molt jove al meu pare el van enviar a portar les cabres a pasturar, perquè no volia estudiar i el meu avi era un home molt enèrgic i va dir: "no vols estudiar, doncs a portar les cabres" i l'home es va quedar sense cultura. I la mare també, en tenia molt poca. Així és que a casa no hi havia ni la més mínima indicació que em pogués portar a alguna professió de tipus intel·lectual. De fet, les circumstàncies van ser que un germà de la meva mare fos un tuberculós i a partir d'aquí amb la qüestió de

l'oncle jo vaig començar agafar afecció amb el tema de la tuberculosi. Però no a l'estudi... mentre feia el Batxillerat jo recordo que una vegada vaig fer una anàlisi de la farmàcia on treballava –vaig començar a treballar en una farmàcia– per veure si a l'orina hi trobàvem el bacil de Koch. Perquè hi havia un porter dels Escolapis que era tuberculós perdut i tenia també problemes urinaris. I no acabaven d'aclarir si era un problema renal o no. Un dia, llegint, llegint sobre el tema, vaig llegir que deien que l'orina s'ha d'analitzar molt fresca. Llavors vaig aprofitar per mirar-li l'orina a l'home i amb un microscopi de la farmàcia, amb 14 o 15 anys, vaig estar buscant si trobava el bacil de Koch.

Sense tenyir, ni res?

A la farmàcia, on feiem els anàlisis de leucòcits...

Devies ser molt jovenet...

Als 11 anys vaig començar.

I de què hi feies, a la farmàcia?

Portar paquets, escombrar la farmàcia els diumenges... Mentrestant estudiava, anava a "Can Colapi", sóc un absolut escolapi. Hi havia interns i externs: uns de rics i altres de pobres. Jo era dels pobres.

Anaves d'extern?

Exacte.

I vivies a Tàrrega...

Vivia a Tàrrega, al carrer Sant Agustí, que és el barri gòtic de Tàrrega. Jo li dic el barri gòtic perquè és el barri antic. Allí encara hi ha algun edifici jueu... en fi, el barri vell.

I hi vas estar molt de temps a la farmàcia?

Des dels 12 fins als 18. La Guerra va acabar al 39, doncs del 21 al 38. Jo tenia 18 anys, vaig començar als 12; 6 anys en total.

O sigui, que tu vas néixer a l'any...

L'any 21. El que passa és que a casa calia que jo treballés, com varen fer amb el meu pare, que el van enviar aviat a guanyar-se les garrofes amb les cabres...

Tens altres germans?

Hem estat tres. Una germana que va morir amb una tetraplègia per un problema cervical (23 anys en cadira de rodes), la Coloma, una persona excel·lentíssima, i un altre germà, sis anys més gran que jo. Sóc el petit dels tres.

Així, tota la guerra civil vas estar a la farmàcia?

A la guerra, a la farmàcia; quan queien les bombes...

I amb qui estudiaves aleshores?

Durant la guerra estudiàvem un simulacre de batxillerat que va durar fins que es va acabar la guerra, l'any 39. Havien mort 5 escolapis assassinats a Tàrrrega i al Col·legi hi faltaven professors.

I la resta d'escolapis van continuar al col·legi?

No, no... el que va poder es va escapar, l'un se'n va anar a Cuba, l'altre a Itàlia. Els pobres que hi havia vellets i fumuts, doncs... Mira on va arribar la barbàrie: un d'ells es va amagar a una cabaneta de pagès i a la que es va començar a trobar malament, va sortir de la cabana per demanar ajuda que busquessin un metge. Un pagès que passava per allà, el va cridar i li va dir "miri, que em passa això, estic malament" i ell li va dir que ja li buscaria ell el metge (aquest home era el pare d'un del comitè de la FAI). Llavors va anar al seu fill i li va dir que allà hi havia un escolapi que estava malament. Ja hi vaig. Cotxe cap allà baix, i en el camí, pum, pum.

El van pelar?

I tant!

És una gran sort que tinguis tanta memòria, però em fa l'efecte que omplirem moltes pàgines amb aquesta entrevista.

Dr. Domingo: No, home... un fruit d'escolapi.

Tu no vas patir cap cosa especial a la Guerra?

Bé, era el 36, i van cridar el primer semestre del 42, a la Guerra.

Ja me'n recordo. Jo sóc del 44 i tenia...

Jo sóc del segon semestre del 42 i per tant durant la guerra vaig estar a la farmàcia, passant com podíem i anàvem tirant i mentre no arribava la invasió franquista jo anava fent. Però quan van arribar, van canviar les coses totalment: el meu germà en un camp de concentració, el meu pare treballava com a mosso en una cooperativa i la meva germana, modista, sense feina.

I després de la guerra vas continuar treballant?

I tant, fent de carter.

Com que de carter?

A la farmàcia et donaven una pesseta al dia, 30 pessetes al mes; el que passava és que anava per allà, feia el que volia, com a l'estudi... llibertat absoluta.

És a dir, que te'n vas anar a correus?

Sí, hi vaig anar. L'exèrcit republicà tenia la gent de correus com a militaritzats; i el poble es va quedar sense carters. Aleshores, un familiar de la farmàcia, que era advocat i es va fer secretari del poble, em va dir que si volia podia guanyar 6 pessetes cada dia anant a repartir cartes. I ho vaig fer. Això ho vaig fer durant un temps fins que va venir un administrador que es deia Medina, i l'home, dels tres que érem allà, em va dir que si volia em quedés a la taquilla en comptes d'anar porta per porta. I vaig estar un temps així. Al final em deia que per què no estudiava per ser administrador de correus. I jo ja tenia la fal·lera de la medicina i li vaig dir que no, que jo tenia clar el meu futur. Em deixava tota l'oficina, perquè ell festejava a Ribes i agafava un tren correu i se n'anava a festejar i em deixava tota l'oficina de Tàrrega per a mi.

Escolta, Josep. Tu dius que ja tenies llavors ganes de fer medicina, per què penses que podia ser això, quin exemple vas tenir?

L'exemple de casa. Un oncle. El meu germà, quan la guerra, estava a Boltanya i un dia va anar a Fraga a descansar; es va escapar del quarter on era i ells el van tenir emboscat durant uns mesos a casa seva guardant-lo. Això em va portar a la relació amb el meu oncle, un germà de la meva mare. Llavors jo em vaig anar assabentant del problema. Va estar a la Vall d'Aran durant molt de temps, quan estava més malalt de la tuberculosi. L'home al final es va anar recuperant. Aquesta relació amb l'oncle és el que em va portar a conèixer una malaltia que no coneixia. I si jo em vaig fer metge va ser per fer-me tisiòleg. De manera que quan feia entre cinquè i sisè de la carrera, l'electricitat estava molt restringida i només n'hi havia dimarts i divendres, almenys als dispensaris de la Caixa de Pensions. Hi reunien tots els malalts per estudiar el control evolutiu dels tuberculosos, i es feien totes les radioscòpies en un matí... dotze, catorze, quinze. Jo, per poder fer pràctica de la interpretació d'una radioscòpia de tòrax, que no és fàcil, deixava les classes del Clínic i me n'anava al Dispensari Blanc, durant aquelles hores. De manera que, en acabar el setè curs, en Xalabarder em deia que per què no anava al sanatori de Torrebonica, perquè allà feien el tractament quirúrgic dels malalts recuperables: és a dir, sigui una caverna, sigui una toracoplàstia, fer uns Jacobeus... Llavors m'oferien 400 pessetes al mes per anar a Torrebonica.

Cada mes... Devia ser bastant

Home, no ho sé.

No, molt no

No era res del altre món, però, en fi... A mi em semblava poc.

Jo recordo l'any 48, quan vaig acabar la carrera que vaig aconseguir una mena de treball de metge inspector d'una assegurança i em pagaven 3.000 pessetes al mes i em semblava que era molt.

A mi m'en van oferir oferir 400. I jo els vaig dir: "Miri, senyor Conrado, que era tota una personalitat, jo en principi no ho puc acceptar, perquè fins ara, estant als Escolapis treballant a Balmes Travessera, cada setmana m'enviaven de casa un paquetet de menjar; ja em donaven l'esmorzar i el sopar, però per fer una mica de complement m'enviaven un paquetet de casa. Però amb un títol de

medicina, que m'hagin d'enviar paquetets de menjar, doncs no m'agradava. I, per tant, voldria guanyar-me la vida. Llavors, jo tenia relació amb un cirurgià que feia pediatria a Sant Pau, el doctor Reventós Moragues. Molt ferm ell, molt humanista. Vivia allà a la Diagonal, tocant a Rambla de Catalunya.

Tu ja m'has comentat que a casa teva ho passàveu una mica just.

No una mica, sinó bastant.

Llavors l'estudiar medicina, no és que fos un gran dispendi, però sí que es deixaven de guanyar diners, i això resultava car, és clar.

Era un drama. Aquest va ser el meu drama inicial.

Venir de Tàrrrega a estudiar a Barcelona també era car.

Com ja he dit abans, he estat un fruit d'escolapi. El meu germà va fer estudis administratius i es va poder posar a treballar en una empresa d'allà, de comestibles. Jo vaig anar als escolapis de petit. Quan tenia 12 anys em van posar a estudiar per fer d'administratiu. Vaig fer el primer i el segon curs de comerç als escolapis. El meu pare era obrer... i tal. La veritat és que, un dia en què una de les coses que jo havia de fer eren unes lletres de comerç, omplir l'imprès d'una lletra de canvi; i sempre he fet barrabassades amb això, vaig fer unes tacotes. El *padre* ho va mirar i va dir que allò no era presentable: "has de venir el diumenge al matí, castigat, a fer-ne una de nova; això no es pot presentar". I jo, diumenge al matí, a fer una lletra nova perquè aquella era una "chapussa". I després de fer allò tan malament em va dir que per què no estudiava batxillerat. Jo li vaig dir que perquè a casa no hi havia diners per fer batxillerat. Llavors ell que em diu: "digues a la mare que vingui", perquè al meu pare, pobre, no l'hauria pogut convèncer. I, aprofitant l'amor matern, que si el teu fill val molt, que si tomba, que si gira, i li va dir: "no es preocupi, ara som al mes d'abril, i jo el prepararé perquè al mes de juny pugui presentar-se a l'ingrés del batxillerat, perquè no són les mateixes assignatures... I a les vacances el prepararé també perquè al setembre faci el primer curs de batxillerat". I així ho va fer.

Així el batxillerat el devies fer en pocs anys.

No, no massa, perquè em vaig examinar de segon curs de batxillerat el juny del 36. Per tant, jo tenia quinze anys. Llavors ja va venir la guerra i després vam fer un fals curs, segon i tercer. Després, en venir una altra vegada els Escolapis a Tàrrrega, els van concedir la condició d'Institut i em vaig poder matricular per fer el batxillerat al col·legi dels Escolapis. El pare Cardona, un *padre* baixet, molt exigent, em va dir que jo havia d'anar a classe, i que si no em comprometia anar a totes les classes, no em podria matricular. Jo li vaig dir: "miri, *padre*", el meu germà no està treballant encara, està en unes condicions especials i jo he de treballar a casa meva, no hi ha volta de full". "Si estudies, no treballes, i si treballes no estudies". Uff. Això m'ho va dir a la sagristia dels Escolapis. Jo, amb llàgrimes als ulls, amb divuit, anys pensant "i ara què fas tu?, t'hauràs d'organitzar". Vaig anar a l'estanc, vaig agafar un full de paper de barba que en dèiem abans, i vaig fer una instància al ministre. (riu)

A mi em sorprèn, Josep. Perquè, és clar, tots hem tingut les nostres dificultats, els nostres problemes, però no m'imagino jo ficat en el teu cas i fent aquestes coses; no m'hi veig. Però bé, explica'ns això del ministre.

Vaig fer una carta al ministre dient-li el que em sortia, el que sentia, que em semblava una barbaritat que un individu que volia compaginar el treball amb l'estudi, sacrificant la part lúdica; a partir d'això considero que no es pot tancar la possibilitat que un es dediqui a augmentar la seva formació cultural, quan de vegades té unes exigències privades. Total, que faig la carta i al cap de dos o tres mesos rebo una carta del ministeri. La situació no era fàcil perquè una llei del Ministeri d'Ensenyament publicada al Butlletí Oficial de l'Estat prohibia l'ensenyament lliure per estudiar el batxillerat. I que aleshores surti un xicot de Tàrrrega que anava contra la llei,... ja era bo, no?"

I com va acabar?

Va acabar que m'envien una carta dient-me que, donada la situació, donaven facultat a la Universitat de Barcelona perquè ella decidís el cas. I al cap d'una setmana vaig rebre una carta de la Universitat dirigida a mi, perquè jo la presentés al col·legi. Llavors vaig anar al pare Cardona i, traient el pit, li vaig dir: "Miri, el que vostè podria haver fet *de facto*, ara faci-ho *de jure*; tingui aquesta carta". Riu. I em va dir: "bé, ja ens veurem al mes de juny". D'acord,

doncs ja ens veurem al mes de juny; vosté doni'm un programa d'assignatures que ja em buscaré jo on estudiar perquè al mes de juny pugui respondre el que em vulgui preguntar. I així va anar. I vaig fer el batxillerat treballant: primer a correus; després, el meu germà, en sortir del camp de concentració va entrar a Fecsa d'eventual. Quan portava set mesos el van tornar a reclamar a files. Ell va pensar que ara que havia trobat una feina estable però que l'havia de deixar, em va dir que hauria de deixar correus i anar-li a guardar el lloc a Fecsa.

A Tàrrega mateix?

Sí, menys mal. Home, sí, tot era a casa. Vaig arribar a Fecsa i em van fer un simulacre d'examen. Res, unes línies d'escriptura a màquina. Jo m'hi vaig passar quasi un quart d'hora... perquè no en tenia ni la més mínima idea. Però com que era un problema de guardar el lloc al meu germà, em van fer signar un paper on deia que quan ell vingués, jo marxaria. També té la pica, això. La meua inquietud, a mi m'interessava tot, va fer que també tingués interès en el tema elèctric; de fet jo era allí per omplir impresos, per fer alguna carta, coses accessòries. I una vegada que van fer un canvi de transformadors va venir una alta personalitat, en Roig, un enginyer de Fecsa i vaig haver de fer un paper per fer la convocatòria a les 7 del matí d'un diumenge del canvi dels transformadors. Jo li vaig preguntar si podria anar a veure com ho feien. "Ah, sí, sí, també interessaria que vingués". I jo a les 7 del matí del diumenge ja era allà com un "Pepe" a veure com canviaven el transformador. Va ser xocant. A última hora resulta que era aficionat a caçar i jo també; total, que vam fer una bona relació. A part, allà hi havia coses antigues, centenars de comptadors elèctrics que no estaven classificats... Em vaig posar a classificar-los... Total que, quan va venir el meu germà, el subdirector de Fecsa de Distribució, el senyor Vega em va dir: *"usted firmó un papel conforme cuando viniese su hermano se marcharía; bien, ha llegado su hermano pero nosotros le pedimos que no se marche, que se vaya a Terrassa, se haga ingeniero técnico eléctrico y le haremos jefe de servicio de este distrito Cervera - Tàrrega"*. Cony! (riu). I això m'ho diu el segon *de a bordo* de distribució de Fecsa a Catalunya. A casa els semblava que allò era un *non plus ultra*, i els sabia greu que jo m'aferrés a fer Medicina... Jo, mentrestant, vaig continuar fent el batxillerat, els vaig donar les gràcies per l'oferiment. I això té una relació, i és que com que vaig fer tots

els meus estudis com a lliure, a l'hora de d'examinar-me d'examen d'Estat, la traducció de la Guerra de les Gàl·lies, que era eliminatòria, jo sabia: rosa, rosae, rosarum, però no sabia gran cosa més de llatí; llavors, a l'hora de fer la traducció de la Guerra de les Gàl·lies em van suspendre al juny. I quan al setembre en tornen a suspendre l'examen de la Guerra de les Gàl·lies, llavors vaig tirar la tovallola i me'n vaig a l'escola industrial a agafar els impresos per matricular-me d'electricitat. Agafo els impresos, sense omplir, vaig cap a Còrsega, i em veig la facultat de medicina al davant. I quan estava al davant dic: que tanta punyeta! Zig, zag, fora aquest paper.

Vas engegar l'electricitat a fer punyetes.

Llavors me'n vaig anar a casa

Però a casa devien tenir un gran disgust.

Sí, grossíssim. Va ser gros. Només la meva germana, la tetraplègica em va fer costat. El meu germà sí em que em va rondinar: "això no és el que t'han proposat!" I jo el contestà: "Jo què sé el que m'han proposat! Jo el que sé és que vull fer "Medicina". "Oh!, ets un burro, perquè nosaltres no t'ho podem pagar...", que si tomba que si gira. Fins que un dia el pare rector dels escolapis de Balmes Travessera, el pare Munné, em va enviar un amic per dir-me si volia anar a la Travessera a fer d'ayo, i on tindria sempre el plat a taula, i només serà qüestió de buscar un lloc on anar a dormir. I hi vaig anar a casa d'una cosina germana que vivia tocant als Escolapis de Sarrià, al carrer Valeta d'Arquer.

A Bellesguard?

Sí; Hi vaig estar sis anys a casa de la meva cosina. L'altre dia hi vaig anar.

Vivies allà?

Dormia allà. Menjava als escolapis. Més tard em van concedir una beca. Mentre treballava als escolapis vaig poder anar a una Acadèmia per poder traduir la Guerra de les Gàl·lies i vaig fer el curs de preparació de l'examen d'estat. Si aprovava al juny podia començar el primer. Al setembre vaig començar de primer de Medicina.

Vas avançar.

Hi ha un petit detall interessant. Vaig saber que a l'hora de l'examen de Biologia, amb en Pòlit...

En Pòlit era de física.

Física, exactament. Però tant ell com el de Biologia... El Sierra...

No, el que feia Biologia era en Fernández Galiano.

El Medrano feia química, el Pòlit feia física i l'altre biologia... no sé. Però el que no sabia és que em demanarien proves pràctiques fetes durant el curs. I, sense haver preparat l'examen d'estat, em vaig matricular de les pràctiques i les vaig pagar.

Tu quan vas fer el primer? Quin any va ser? Te'n recordes? Aquell era un any inútil, fèiem només tres assignatures...

I per això jo vaig pensar a fer les dues pràctiques i quan vaig aprovar al juny el d'estat i va arribar el setembre; primer m'havia matriculat de biologia i física i el primer que em demanen són les pràctiques i el professor de biologia em diu: "pero ¿cómo puede tener prácticas si se ha matriculado en agosto?. En plan libre". Llavors li vaig haver d'explicar i em va dir que bé. I em van aprovar les assignatures.

Quin any devia ser? Te'n recordes?

Mira, sí, jo vaig acabar al 48. Vaig fer la carrera, en comptes de en 7 anys, en cinc.

Jo la vaig fer en 7 i tu en 5. Tu vas començar més tard i vam acabar junts.

Sí, vaig poder fer això i llavors només em faltava la química. Em vaig matricular de química. Sempre per lliure. Anava a treballar al col·legi dels Escolapis a fer files: anaves a la casa de l'alumne, picaves al timbre, baixava el nen, l'agafaves, picaves un altre timbre, i ja en tenies dos... Fèiem una feina d'anar recollint nanos.

El que en deien l'ayo. Jo recordo que havia anat als Escolapis de nano, a Sant Antoni, i venia a buscar-me l'ayo.

Aquesta era la meva funció: ayo del col·legi Balmes, durant tota la carrera. El tema va ser interessant. Com t'he dit, jo vaig tenir beca, t'explico per què? Perquè aquests quatre cursos primers inicials, els vaig fer sempre per lliure, els quatre cursos en dos anys. És clar, podia anar jugant: ara em matriculo a l'agost, em matriculo a l'abril... havia de fer sempre una adaptació a les circumstàncies.

Això són ganes de ser metge!

Havia d'anar buscant les combinacions necessàries i en dos anys vaig fer quatre cursos. Però llavors em vaig adonar que allò no era bona cosa, perquè quan arriba l'hora de la pràctica, d'anar a veure malalts i estudiar més coses... era molt difícil. Llavors al cinquè em vaig matricular oficial. I, cosa curiosa, al cap de poc temps de matricular-me, voltant per allà per la facultat, veig una nota al tauló d'anuncis de quatre beques per estudiants de medicina que donaven des de Madrid. Vaig pensar que si només hi havia quatre beques ho tenia molt malament. Jo no havia suspès mai cap assignatura, però tampoc no tenia cap excel·lent d'aquests quatre primers cursos. L'avantatge és que no en tenia cap de suspesa. I no sé per què, però em van donar la beca.

Perquè devia haver un àngel de la guarda que et protegia.

No sé per què... Saps qui recordo jo que podia haver intervingut? Com es deia aquell que vivia per allà a Premià?

El Mundi

Penso que el Mundi devia haver tingut alguna cosa a veure perquè era el representant del SEU i suposo que alguna cosa devia influenciar a l'hora de valorar la meva situació...

El Mundi, a part de les seves creences polítiques, d'altra banda segurament justificades, en això no m'hi vull ficar gens, era una bona persona. A mi també em va ajudar molt en un moment en què per haver fet uns apunts en català el Torres Marty em va suspendre. El Mundi, que

era falangista, va anar a protestar, em van tornar a examinar i em van aprovar.

Jo quan he pensat quina ànima caritativa em podia haver ajudat, vaig pensar amb el Jordi Mundi. I encara vam tenir un problema amb la beca, perquè entre el cinquè i sisè vaig cobrar, però quan va venir el curs setè, no em venien els diners. Vaig anar a secretaria i em van dir: "li devien suspendre alguna assignatura". Jo vaig dir, miri, si m'haguessin suspès no estaria aquí importunant. Vaig anar a veure al degà, que en aquell moment era en Soriano, ja saps qui és... Total, que el vaig anar a veure i em va tornar a dir que això devia ser perquè m'havien suspès alguna assignatura. Jo li vaig dir que no. Vaig tornar a secretaria de la Universitat i aquella *chica* em va tornar a preguntar si no m'havien suspès. Abans d'anar-hi em vaig llegir el llibre "*Cómo ganar amigos e influir sobre las voluntades*", que és un tema principal i interessa per veure com vas pel món reclamant. Hi vaig tornar i aquella noia em va dir: "*mire, realmente algo ha pasado, pero deme algo de tiempo y yo ya consultaré*". I poc després em va explicar que, quan a l'agost es reuneixen els catedràtics per veure a qui donen noves beques, fan una reunió d'aquestes d'estiu, en que suposo que tothom explica on passen les vacances i com s'ho passen de bé... fins que arriba un moment en què diuen: "*a ver, lista de los que han suspendido, de los nuevos solicitantes*"... Bé, i quan es va presentar el tema dels nous sol·licitants va resultar que "*a usted su expediente se cogió por debajo de otro*". Hi va haver una errada administrativa. Llavors ells es van responsabilitzar, em van dir que tenien un fons per a coses extraordinàries i m'ho pagarien d'allà.

L'àngel de la guarda per a tu ha estat bo. Senties el soroll de les ales?

No sé, no ho sentia. La veritat és que la bona voluntat i anar amb el cor a la mà és el que porta a l'èxit.

Però tu hi has anat sempre amb el cor a la mà...

Sí, ja ho saps. En tots els nivells, però oi que és interessant?

A mi m'ho sembla, i em penso que a tothom li agrada saber-ho... Com vas començar a exercir?

Una vegada feta la carrera, amb el criteri de fer Tisiologia, en el fons, per guanyar alguna cosa...

Perquè els teus pares continuaven a Tàrraga...

Sí, sí, el meu pare fent de pagès. Quan li donaven feina

Era eventual?

Sí, i tant. Tenia una finqueta, res més. Molt treballador, havia treballat a les obres posant totxos, havia fet de mosso a l'Hotel Espanya i havia fet totes les feines que podia. Jo havia de treballar. Vaig demanar a un xicot que estudiava fent d'ayo també allà a Balmes Travessera, i li vaig dir: "Fèlix, jo em voldria oferir per treballar en algun tema de medicina, ja que ja conec alguna cosa, i he sigut intern amb en Cònill, amb en Ramos, amb el doctor Gil-Vernet...". Tinc ganes d'aprendre i de treballar.

En aquest penúltim curs, o últim, a l'estiu vaig demanar per anar a fer una substitució. Llavors a aquest amic dels Escolapis que era de Tremp li vaig dir: "pregunta al metge titular de Tremp si per allà dalt hi ha metges titulars de poble que vulguin fer vacances, perquè aniria bé que jo pogués fer alguna cosa per allà".

Però, abans de ser metge?

Doncs sí, encara no era metge.

I ja anaves a fer substitucions?

Sí!

Intrús!

Digue-li com vulguis. Hi havia un pediatra de Lleida que un dia em va veure com feia una visita al despatx d'aquest metge de Tremp i em va dir: "vostè en sap molt, de pediatria, tant jove com és, en sap molt, de pediatria". Li vaig dir que havia estat d'intern amb en Ramos, i em va dir que se'm notava. Aquella relació amb aquell metge, que era un home molt especial, el titular d'allà de Tremp, volia que el setè curs de medicina el fes per lliure. Jo li vaig dir que ja havia fet moltes vegades coses per lliure i que volia fer tots els cursos

complets. Que si volia a les vacances o en un pont, hi aniria, però que no deixaria la facultat. Total, vam quedar així, però en va néixer una bona relació. Aquell home tenia criteri pel que fa a certes competències professionals en tota la comarca de Tremp. Però hi havia **un** altre metge amb qui compartia la influència a la comarca. El metge de Tremp em va dir: “mira, quan hakis de començar, jo ja et buscaré un lloc de metge lliure a la Pobla de Segur”. Devia pensar, li tornaré aquesta espurna a la Pobla de Segur i l’altre ja tindrà amb qui barallar-se i em quedaré més tranquil. Sigui com sigui, vaig llogar un pis a la Pobla de Segur, i tinc el carnet del col·legi, amb una fotografia, com a metge lliure de la Pobla de Segur. Jo ja tenia el pis, però vaig anar el dia de sant Jaume, el sant del pare, a Tàrrega i el farmacèutic on havia treballat em va dir que anés a visitar aquell metge de Verdú, el doctor Antoni Ros Llop. Llavors, vaig anar-lo a veure i li vaig dir que si li podia ser útil d’alguna manera, per mi encantat, per molt que ja tenia plaça a la Pobla de Segur. Ell em va dir que tenia un ulcus molt descompensat, que patia molt, de feia molt anys i que en Gallart, que eren companys, li deia que s’havia d’anar a operar. Però per no deixar el poble sense metge anava aguantant. Em va dir que si jo volia fer-li la substitució. Li vaig dir que sí, que ja n’havia fet algunes. L’home se’n va anar a Barcelona, va tornar amb una sonda, per fer sondatges gàstrics, rentats gàstrics, però el Gallart li va dir que s’havia de compensar perquè si no seria un inconvenient per operar-lo. Va venir amb la idea de passar uns dies a Lleida per fer-se rentats gàstrics; jo no n’havia fet mai cap, però amb indicacions vam anar fent-los; i llavors, quan es va operar li van dir que no hi havia cap ulcus duodenal. En Puig Sureda, en operar-lo es va trobar que no hi havia ulcus i que fer-li un Billroth II a aquest home era una mala feina. Va demanar que pugés el doctor Gallart per poder discutir diagnòstics... Perquè la veritat és que treure-li un tros de païdor si no hi ha un ulcus... Hi ha de ser! Que no, que no hi és. Llavors, en Gallart, que era més aviat baix, va dir que li portessin un tamboret, li donessin uns guants i que palpés, a veure si trobava cicatriu, llaga... L’home no li va trobar res. Van fer una exploració més àmplia de l’abdomen, una laparotomia, i li van trobar una colelitiasis. Posteriorment van venir una sèrie de complicacions, que va fer que aquella setmana, es va transformar en dos o tres anys a Verdú com a substitut. Va estar de baixa... Vaig deixar de fer oposicions. Més tard n’hi va tornar a haver i va sortir la plaça de Montornés, un

poble tocant a Verdú. Aquesta plaça la va promoure el mateix metge de Verdú per tenir un auxiliar a prop amb plaça de metge titular; era una plaça de cinquena categoria.

Allà a Verdú vas fer molta feina, perquè eres molt jovenet i feies cursos i tot...

Vam fer aquell curs de puericultura.

Jo recordo que una vegada em vas fer venir a fer una conferència. i em vas fer patir molt, perquè jo tot just havia acabat la carrera. Però ja havia fet l'especialització de puericultura i tenia el títol de puericultor.

Dr. Domingo: Jo també el vaig fer el curs però en Ramos no em va donar el títol.

Recordo, que tu en els programes que vas repartir per la gent, em vas posar "Puericultor del Estado". Jo quan vaig veure allò vaig dir "mare de Déu, la gent es pensarà que en sé molt!"

Oh! Hi ha dones que encara guarden el programa d'aquell curset.

Va quedar bastant bé, per això. Unes conferencietes molt bufones.

Molt bé va quedar! Les circumstàncies, mira.

Em va costar molt perquè vaig tenir un accident amb el cotxe abans d'arribar a Verdú i vaig patir molt, però bé!

Però va donar bons resultats, sí! Jo em vaig apuntar per fer el curset de puericultura, però vaig dir-li a en Ramos que jo no podia anar a classe amb regularitat, perquè des de Verdú no ho podia fer.

No ho admetien, això.

En principi van admetre la matriculació. Però llavors hi va haver el tema que en Ramos es va enfadar molt perquè si hi havia 40 inscrits, a classe n'hi havien 8 o 10. I això el va molestar horrorosament. De manera que, jo ja li havia dit que no hi podria anar, i que seguiria els apunts com fos. A l'hora de l'examen, el vaig fer, però em va suspendre. Llavors li vaig anar a protestar.

Com sempre!

Quan tinc raó. El seu motiu me'l va dir clar ell. *“La cosa es muy sencilla, usted tiene razón; usted vino, me avisó que no podría venir porque estaba a 120 kilómetros de distancia y que incluso ha hecho un cursillo para las madres del pueblo, pero tenga en cuenta que yo no puedo aceptar que de 40 sólo vengan a clase 8; así que los que no han venido, suspendidos. Usted, con razón, pero no vino a clase”.*

Aquell home també tenia el seu caràcter.

I aquí, em vaig quedar sense títol de puericultor.

Jo sí que anava a classe i també hi venia la meva dona, que era mestra i feia el curs de puericultura. Explica'm més coses. Després de Verdú, on vas anar a parar?

Vaig canviar perquè... recordes aquella transfusió de fontanel·la que t'he explicat que vaig fer a aquell nano desnodrit de tres o quatre mesos que es moria per deshidratació? Era el fill del secretari del Sindicat i havia fet relació amb una mútua, la *Unión Médica de Lérida*. Com que va quedar content de la meva actuació, a partir d'aquí, va venir a la consulta. Després, el president del Col·legi de Metges de Lleida, que era alhora un dels empresaris de la *Unión Médica de Lérida*, que en dèiem la Clínica del *Perpetuo Socorro*, també va venir a veure'm i em va dir que la *Unión* volia obrir un dispensari a Tàrraga. Tot això era per lluitar econòmicament contra la Clínica del Dr. Figuerola Pera, que per allà tenia molts clients. I llavors em van demanar si volia anar a Tàrraga a dirigir aquest centre d'assistència i li vaig dir que sí. L'alcalde de Verdú es va enfadar molt i em va preguntar si no hi estava bé allà. Li vaig dir que jo tenia esperit de superació i que allà em quedava ofegat i me'n volia anar. A Tàrraga vam muntar una mica d'edifici per poder viure-hi amb la Carme...

Estaves a Verdú encara? Ja t'havies casat?

Ens vam casar a Montserrat quan ja teníem la casa feta, ens van arreglar els baixos com a consultori i a dalt l'habitatge. Va ser casar-nos i venir a Tàrraga, després d'haver estat més de 3 anys a Verdú. Al cap d'un any o dos va sortir

una vacant a Tàrrega, perquè el metge titular estava malalt i vaig tornar a fer oposicions.

Així tu vas ser metge titular de Tàrrega...

Primer, de Montornès, després de Tàrrega.

I llavors des de Tàrrega et vas ficar en l'organització col·legial de Madrid...

Si, com a representant durant vint anys dels titulars de la província de Lleida, al Col·legi de Lleida, havia anat a alguna reunió a Madrid. Allà vaig estar defensant que era un absurd que les places vacants de titulars anessin sempre per concurs, perquè això aturava la iniciativa de la gent jove, i que s'havia de fer com els notaris, que alternaven les places. Jo vaig reclamar a Madrid que les places de metge titular també s'havien d'anar alternant, de manera que tinguessin preferència els que ja tinguessin plaça a la província.

O sigui que, a més a més vas fer política col·legial.

Home, vint anys de representant dels titulars defensant a capa i espasa l'humanisme professional que representava la iguala mèdica.

Però per Lleida?

Jo anava pertot arreu, per Madrid...

Però eres representant de Lleida.

Sí, sempre en la mateixa línia del qui era president del col·legi de Lleida, en Lladonosa, el pediatre, però també del Miró i tota aquella bona gent.

Molt bona gent.

I llavors, com et deia, resulta que jo a Madrid havia demanat l'alternança de les places en concurs. A Tàrrega es va donar aquesta circumstància. Quan va quedar vacant la plaça de Tàrrega, a l'hora de demanar-la vam tenir preferència els que ja teníem plaça a la província; i jo tenia Montornès. Montornès era una plaça de cinquena categoria. De 3.000 opositors vaig treure el número 30, i per tant podia haver demanat moltes coses però em vaig decidir per Montornès perquè ja estava a Verdú. Quan era a Tàrrega vaig fer

oposicions; no vaig treure tan bon número, i si no hi hagués hagut aquesta circumstància no m'haguessin donat Tàrraga. El Rosendo Audet Puncernau, es va presentar per Guissona i no el van aprovar. No sé com va anar, i em va dir que demanés jo Guissona, "perquè a tu no te la donaran, punyetero, que jo ho sé del cert". Perquè ja sabia que hi havia algú que tenia millor número d'oposició que no pas jo, però que no era del cos. Llavors, aquest aspecte ell no el sabia, i a partir d'aquí em deia que jo demanés Guissona i que després hi renunciés, i així ell continuaria com a metge interí de Guissona.

Ah! Punyetero! L'Audet sí que era un bon polític!

Aquell era un polític de categoria. I encara vaig opositar més. Amb previsió que Tàrraga pogués arribar a tenir 15.000 habitants, ara ja en té 13.000, vaig anar a fer oposicions de metges d'Hospitals municipals i de cases de socors. Perquè en les poblacions de més de 15.000 habitants, l'Ajuntament havia de tenir centres assistencials. Jo vaig pensar que si Tàrraga arribava a tenir més de 15.000 habitants hi hauria una plaça d'aquestes; i jo seria metge titular, i alhora metge titular de la casa de socors. De fet, ja en feia, perquè l'Hospital de Beneficència feia aquesta funció. Vaig opositar a metge de cases de socors i em van donar la plaça de Puente Genil.

El poble del "membrillo"?

El "membrillo". Me n'hi vaig anar, i el dia que vaig arribar allà, el secretari, que era un malagueny autèntic em va dir: "*Bueno, usted como los catalanes, tomar posesión y renunciar, no?*" Jo li vaig dir: "*Casi, casi*". Vam haver de fer la declaració de la presa de possessió i després vam fer la declaració de la renúncia, que havia de signar l'alcalde. Em va dir que l'alcalde no hi era, però que ell sí que sabia on el podíem trobar perquè "*yo aquí soy el padre, el hijo y el espíritu santo y, por lo tanto, yo se lo voy a arreglar*". I va agafar la renúncia i va anar al cafè, on l'altre devia estar fent la partida.

Escolta, el que m'interessa molt és que m'expliquis com feies les perfusions. Perquè jo recordo que una vegada m'explicaves que feies unes transfusions extraordinàries, que ningú s'hauria atrevit a fer.

El problema de les perfusions em preocupava. Un dia vaig tenir l'oportunitat de fer una autòpsia a un individu que havia mort de fred en una cabana. Llavors vaig aprofitar l'autòpsia per dedicar-me a fer dissecció de venes, perquè en cas d'un malalt molt hipotens, morint-se, amb una mala circulació, trobar una vena de vegades és molt difícil. Llavors en aquell moment vaig aprofitar per practicar les perfusions, vaig agafar el braç, vaig buscar la tibial posterior, ... cosa que em podia fer falta el dia de demà. Com així va ésser en un cas apurat a Nelich.

Això és un metge.

Amb les pincetes, un petit bisturí, una sonda acanalada,... Per circumstàncies, al cap d'un temps, un individu que va anar a Barcelona a operar-se d'apendicitis, com aquell que va de festa major, m'ho va venir a dir: "demà aniré a que m'operin d'apendicitis". Ah, molt bé. Bé, l'home va venir a Barcelona, el van operar, i al cap de deu o dotze dies, em vénen i em diuen: "saps aquell de cal Caté, doncs aquell xicot el porten avui morint-se perquè el van operar, van sortir complicacions, ja estan tips de fer-li coses, està morint-se i vol morir-se aquí". Bé, quan sigui aquí ja m'ho direu. Allà a les tres de la matinada em telefonen i em diuen: "miri, ja porten aquell xicot de cal Caté. Me'n vaig cap allà i quan hi arribo, hi havia també el mossèn. Aquell xicot li havien fet drenar el pus de la peritonitis per via rectal, li havien fet totes les barbaritats que vulguis. I, la veritat, és que aquell xicot se'l veia morint. Tota la vida me l'havia apreciat aquell xicot; Tothom estava pendent de la situació i ell amb una rialleta, sincera, dient-me: "miri, jo he volgut venir aquí perquè vostè em salvarà".

I altra vegada el batec d'ales dels àngels...

I jo vaig pensar: "què li puc fer, a aquest home?" Bé, l'únic que pot mantenir la situació és una transfusió, jo no n'havia fet cap. Tenia tubs de sèrum fisiològic, que anaven amb una goma i una agulla al final, que quan trencaves l'agulla, pum, sortia el líquid. Ja li havien fet moltes coses a Barcelona; també li havien posat sang. Total que jo vaig pensar, què podem fer amb aquest xicot? Jo ho tenia tot preparat per fer una transfusió. Necessitava concretar el tipus de sang i un donant compatible. Vaig preguntar si hi havia alguna persona disposada a donar una mica de sang per a aquell xicot. I una noia d'allà, que no sé si era infermera, es va oferir. Vaig mirar-li la sang i era compatible. El problema de

l’Rh, en aquell moment encara no era clar, jo n’havia parlat molt amb en Ballabriga, però...

Això et volia preguntar, quin any devia ser això?

Dr. Domingo: Això era l’any 49. També he de dir que era la primera transfusió que li feien i per tant tampoc podíem tenir problemes de sensibilització. En aquell moment, vaig veure que eren del mateix grup. Agafo la noieta aquella, li trec sang, i la poso en un pot de mig litre. Vaig sacsejar una mica, no gaire, i d’aquí ve el fracàs, perquè no vaig sacsejar suficient. Jo ja tenia la sang. Llavors vaig muntar el *tinglado*, amb uns tubs de goma rentats amb lleixiu i després bullits i vaig muntar el goter per poder fer la transfusió. En fer-la la sang no baixava, no l’havia sacsejat prou i feia grumolls. I com ho arreglo ara això? Vaig preguntar si podíem trobar en Rius, que era un individu del poble que feia de tot, d’electricista, de lampista... Vaig demanar que preguntessin si tenia un diamant d’aquells per tallar vidres... Van buscar el Rius i amb el diamant vam tallar la part de dalt d’aquells pots de mig litre perquè quedés un vas de mig litre estèril de dintre. Com a conseqüència, vaig obrir el pot de la sang, gases estèrils, quatre o cinc gases a dins i a filtrar la sang.

La vas colar.

Si, la vaig colar dintre d’un tub...

I no va passar res?

Al contrari, es va salvar el xicot!

El vas tornar a batejar, o què?

No, no, vaig agafar la sang, la vaig filtrar i un cop filtrada, la vam tornar a posar el pot, vam refer el tap, una altra vegada el goter, i sang cap a dintre. La veritat és que el xicot es va refer una mica. A l’endemà va telefonar el metge que l’havia operat de Barcelona per preguntar a quina hora s’havia mort. I li van dir que no s’havia mort, sinó que el metge del poble li havia fet una transfusió. I va dir què voleu que faci un metget d’aquí, que voleu que faci? “Miri, el que ha fet no ho sé, però no s’ha mort”. I pobre xicot va anar sobrevivint i no fa molt va morir en un incendi d’una fàbrica, però al cap de molts anys.

Això ja no va ser culpa teva.

I tant que no. Vaig fer el que vaig poder en aquell moment.

Algún pollastre et devia portar per Nadal aquell noi.

Tot va ser un xou immens... T'adverteixo que les transfusions que jo feia, van salvar la Carme tres vegades.

La Carme, la teva dona. La qual et va ajudar molt. Vaja, recordo bastant la teva dona i sé que et va ajudar molt.

Sense ella jo no hagués fet res, especialment quan vaig inaugurar la clínica, a Tàrraga.

És clar, després vas acabar tenint una clínica!

Sí, una clínica de 1500 metres edificats.

Escolta, Josep, però és que si ara parlem d'això, perdrem el fil. Tu llavors feies medicina, però jo et tinc sempre com un metge traumatòleg. Com va ser aquest canvi?

Em vaig decidir a canviar la tisiologia per la traumatologia per diversos motius: el primer, el descobriment de l'estreptomicina, amb la qual cosa la tuberculosi va deixar de ser un tema mític. Fins aleshores parlar de tuberculosi era parlar de la influència de l'herència, de les condicions higièniques, i d'altres factors diversos. I quant al tractament, ja sabem com anava: que si repòs, que si vitamina C, que si calci,... però no hi havia un criteri clar. A partir del moment que aparegué l'estreptomicina tot va canviar. Respecte això, tenim una cosa molt bonica de recordar, en Peralba, un company del curs, durant l'últim any de la carrera va fer una infecció gravíssima, i els diners que teníem pel viatge de fi de carrera els vam gastar tots per poder pagar-li el tractament amb els nous antibiòtics que aleshores valien molts diners. Malauradament en Peralba es va morir. Però aquesta és una altra qüestió. Estant jo a Tàrraga i amb la titular de Montornés, la Direcció General de Sanitat, de Madrid, va convocar un curs per a tots els titulars d'Espanya per fer un curset d'una setmana on s'explicava el més fonamental en l'assistència dels accidents de carretera. I allí a Madrid, a

l'Hospital Clínic, vam fer un muntatge i vam simular un accident entre un camió i un carro amb un cavall. Són gent molt important, els d'allà; fins i tot, donat el moment aquell, també va sortir el senyor gendre del Franco a fer una lliçó sobre traumes toràcics. Això vol dir que hi havia gent de molta categoria, que ens van anar explicant els problemes dels traumes cranials, dels traumes abdominals, els de les extremitats... En vam sortir amb una idea clara. Hi vaig anar amb un metge de Cervera i amb un altre de les Borges Blanques. A partir d'allí em vaig adonar que hi havia la necessitat que a Tàrrrega hi hagués un centre d'assistència traumatològica ben organitzat, perquè no oblidem que de la Seu d'Urgell a Tarragona, uns 200 quilòmetres, no hi havia ningú capaç de fer una transfusió decent, ni una urgència mèdica.

En aquella època.

I en l'actual tampoc. Aquesta és la meva gran batalla. Aleshores, d'Igualada a Lleida, en 100 quilòmetres, ningú no es preocupava de poder atendre amb responsabilitat casos així. A Tàrrrega feia falta un centre que ho pogués fer. La veritat és que entre Lleida i Igualada no hi havia res. I entre Lleida, Tàrrrega i Cervera hi havia molts accidents de carretera; sempre n'hi ha hagut molts. Per tant, faltava un tipus d'assistència adequada. Això és interessant; Tàrrrega ho necessita; és un centre comarcal, un nucli de comunicacions; de Pirineus a mar; de la Catalunya central a Barcelona i cap al Nord. Tot el flux de circulació dels Pirineus, de França, cap a mar a València i Castelló. En la temporada d'esquí això s'agreuja. Evidentment, Tàrrrega havia de tenir un centre d'aquestes característiques. Llavors, em vaig dir, que si volia realitzar aquest projecte m'havia d'anar a formar una mica; amb el que m'havien ensenyat en una setmana no era suficient. Vaig anar a Urgències del Clínic una temporadeta i després a Paris, al Centre de Traumatologia de l'Hospital Cochin. Vaig fer relació amb l'Àngel Santos Palazzi. I a partir d'aquí vaig anar estudiant, fent pràctica i adquirint experiència. Em vaig subscriure a *l'Enciclopedia Médico-Quirúrgica*, de la qual en tenia tota la col·lecció completa a casa. I llavors, passés el que passés, jo tenia informació per consultar.

Sempre t'he tingut com si fossis un metge d'artesanía. No sé com explicar-t'ho. Però te l'has fabricada tu, aquesta fama.

El que més sorprèn del cas és que en aquell moment no teníem la clínica aquesta que vam fer després. El que vam fer va ser llogar un pis. El farmacèutic amb el que havia treballat tenia una casa amb dos pisos: una planta que servia de pis i les golfes. Llavors jo, com a metge titular, havia de tenir cura de l'assistència benèfica de l'hospital. Quan hi havia un accident de carretera, jo cap a l'hospital. Fins llavors, el metge que hi havia de titular havia de fer un paper i enviava el ferit a Lleida. Com ara si fessis un P10. Jo vaig dir: "això no pot ser, hem de buscar la manera d'atendre els pacients a l'hospital i no enviar-los a Lleida". Vaig anar formant-me una mica més i estudiant el tema i vaig dir "ja ho arreglarem, això, ja". Em vaig comprar un aparell de Raigs X portàtil. El tenia a casa i quan em cridaven per un accident, el posava al cotxe i cap a l'hospital i li feia la radiografia... Llavors curaves el malalt i el tractaves. I passés el que passés havies de fer el que podies. Vam fer casos molt interessants. Una vegada (aquest cas val la pena explicar-lo), el dia de Reis hi va haver un senyor, un coronel d'enginyers de l'exèrcit, gallec, amic de Don Francisco, que portava el seu nebot a l'Acadèmia de Saragossa per continuar el curs, després de Reis. Van tenir un accident, van anar contra un arbre: un "cacau de mil dimonis". Ens van portar tres ferits a l'hospital: el xicot no tenia gran cosa, el xofer, era el que més sagnava, el més fumut i l'altre, el coronel, queixant-se del tòrax però amb una certa dignitat. Jo, com que el primer és el primer, vaig veure que el xofer sagnava, vaig deixar el coronel i vaig anar a tractar l'altre. Però quan vaig tenir solucionat el tema del xofer, vaig tornar amb el coronel. Aquell home tenia un trauma toràcic amb fractures de costelles, dificultats de respiració i ferides diverses, per la cara i per altres llocs. El vaig anar assistint, ell estava tranquil, tot i que en males condicions en un hospital sense calefacció. Jo l'anava atenent, feia el que sabia; vam arribar a fer una comunió espiritual entre metge i malalt. Com tots els militars després de la guerra, per augmentar la nòmina al final de mes, com a ganxo, era director de la fàbrica de ciment Asland de Sant Just. Als quatre o cinc dies de l'accident van venir els de la junta de la fàbrica de ciment a dir-me que, com era que, aquest senyor, tot un coronel de l'exèrcit, i d'enginyers, amb la seva gran categoria, no havia demanat per anar a Barcelona vistes les circumstàncies en què es trobava allà. *"Nosotros estamos intranquilos; de cara al público nos parece un poco raro que este hombre esté en un pueblecillo con un mediquillo;*

al menos le pedimos que usted nos de su "placet" para que venga otro médico de Barcelona, que con usted viera al enfermo y así nosotros poder decir que está en un pueblo, pero que va a visitarlo el doctor 'tal' de Barcelona. El médico que usted quiera". "El que quiera él", li vaig dir jo. "No, si es que él no quiere ninguno". "No, no, escojan ustedes", insistiren els de l'Asland. I aleshores jo vaig dir: "Bueno, pues que venga mi catedrático, que venga el Dr. Don Pedro Piulachs i Oliva". (riu)

I va venir?

I tant que va venir. A Tàrrega; un dia de gener, rúfol, amb boira, mal temps... Es va mirar el malalt i, després de saludar-me a mi, una mica per sobre, com volent dir "El conec aquest o no el conec?". A l'hora de les conclusions va dir: *"Este señor, con las radiografías que le ha hecho y que veo, este médico que tienen ustedes aquí, ha sido alumno mío y realmente fue muy buen alumno y ha hecho todo lo que yo le he enseñado; si yo hubiera estado aquí, no lo hubiese hecho mejor; ha sido un buen alumno; por tanto, no tengo que cambiar nada de lo que él ha dispuesto. Sigán así y si hay algo anormal ya me lo dirán..."* i va afegir: *"Aquí lo único que hay que hacer es que, como hace tanto frío en este ambiente, es poner una vasija con agua hirviendo y hojas de eucaliptus para que el ambiente sea más comfortable"*. La factura, en aquell temps va ser de 25.000 pessetes.

I això és el que et volia preguntar. Des d'aleshores, et vas anar dedicant a la traumatologia i vas acabar fent la clínica?

Exacte. La veritat és que, d'entrada, l'hospital era municipal, com tots els hospitals. Després de Mendizábal multitud d'hospitals van quedar inactius. Fins aleshores totes les institucions tenien el personal sanitari religiós per atendre els malalts. Quan van fer fora tots els ordes religiosos i tot el personal dels hospitals, aquests van quedar buits però les necessitats eren les mateixes. Llavors l'Estat va sortir amb el *cuento de "los médicos de asistencia pública domiciliaria, APD"*, és a dir, els metges titulars. Així van néixer dels metges titulars. La veritat és que jo anava fent aquesta feina amb caràcter exclusiu. I van venir les enveges professionals. Els altres quatre o cinc metges van dir "aquest ara s'ha empecat aquest *cuento* de que coneix una mica la

traumatologia i es queda tots els malalts accidentats que abans anaven repartint entre els especialistes, de la qual cosa sempre quedava algun benefici... I va començar una lluita en el poble de la forma més barroera per crear-me dificultats. Em van arribar a prohibir que atengués els malalts accidentats de carretera a l'hospital. I llavors, a partir d'aquí, vaig dir: "si no em deixen fer-ho aquí, muntaré dalt de les golfes del pis on visc una petita clínica. Vaig demanar permís al farmacèutic perquè em deixés habilitar les golfes amb tres habitacions, una per fer rehabilitacions, una altra per operar i l'altra per les esperes. I allà dalt, en un segon pis, per una escala de 60 cm d'amplada, havíem de pujar els fracturats de columna, de fèmur... I així anàvem fent (riu). Va arribar un moment en què la situació era difícil i vam pensar de comprar un terreny, pagant-lo a terminis, i fer una clínica més maca. A partir d'aquest moment, vam trigar tres o quatre anys a fer una clínica important. Tinc una fotografia de la petita clínica del Carme, i en tinc una altra de la gran.

Li deies la Clínica del Carme per la teva dona o per què?

Per la Carme, per la meva dona. Com a homenatge a la seva gran col·laboració en tots els terrenys.

Jo la Carme la recordo com una cosa aferrada a tu... sempre anàveu junts...

Anàvem junts per tot arreu. Era una dona excel·lentíssima. Per una raó de formació professional familiar. A casa seva, tenia tres germans, i això li va comportar un gran dinamisme. Vam coincidir una personalitat com la seva i una altra com la meva, que déu n'hi do. En un matrimoni, tots sabem que moltes vegades quan hi ha una personalitat forta per part d'un o de l'altre salten espurnes. Una vegada el pare escolapi, que era el que em va aconsellar que estudiés el batxillerat, i del qual sempre en vam tenir una estimació, la Carme i jo el vam atendre a l'hospital de Tàrrrega fins que es va morir. I un dia, que hi havia hagut una baralla entre nosaltres dos, em va dir: "és que vosaltres sou dos pedres fogueres, només que xoqueu una mica, ja salten espurnes". Però vull dir que ha estat una dona extraordinària. Bé, la veritat és que vam fer un gran esforç. La Carme era una dona molt interessant. L'any 68, quan vam acabar la clínica nova, tocant a la carretera, ben situada i amb molt bones

condicions, que per a un poble estava força bé, llavors van venir els de la direcció general de Governació de Madrid dient que per fer l'assistència als accidentats de carretera, volien fer un centre cada cinquanta quilòmetres amb: ambulància, tres practicants i tres xofers amb torns de 48 hores cada un. Per poder d'aquesta manera tenir-ho tot controlat. I ens van demanar que com que a Tàrrrega no hi havia cap centre preparat ni cap títol, (i jo ja tenia el títol de traumatòleg), que cedíssim dues habitacions i un lloc per guardar l'ambulància. Això ens va agradar molt perquè representava tenir més ingressos, perquè veuràs, continuàvem estudiant, anàvem i veníem tot sovint a Barcelona... Tot era un problema. Vam haver de treballar de veritat i a tot arreu. Ella tenia cura de l'administració, dels tractes amb les companyies d'accidents de carretera, de cobrar,... també tenia cura de la casa, i teníem 7 fills. I a l'hora d'operar érem ella i jo.

Per això he volgut que em parlessim d'ella.

Si he fet alguna cosa positiva com a persona ha estat gràcies a ella. Perquè en moments crítics ella ha tingut sempre més criteri, més assossec, més capacitat de viure les situacions de tensió, que no pas jo.

Això passa amb totes les dones.

Sigui com sigui, com a dona, era colossal. I l'enyoro. Era una dona amb gust. Quan parlo d'ella ja em desequilibro.

Però era necessari que parléssim d'ella un moment.

No és que no vulgui parlar d'ella; al contrari, ella ho sabia fer tot. Si anàvem a un congrés o una reunió, ella es relacionava amb tothom. L'any 60 vam anar a un Congrés de Traumatologia i després també a d'altres congressos a Portugal, a Madrid, a València,... Jo sóc un home de pagès i ella sempre em feia quedar bé.

Ho feia molt bé, era una gran senyora.

Un altre tema. Mentre estàvem preparant l'ampliació del centre, ella tornant de Lleida, va tenir un gravíssim accident de circulació; gravíssim. La va portar a la clínica un individu, parlant en espanyol, amb un Mercedes, tocant el clàxon

amb molta violència. Jo estava al despatx i vaig veure que duien algú al darrere i en veure la faldilla vaig dir: “és la Carne”.

Entre Tàrrrega i Vilagrassa, allà en un pont on hi ha aquella fàbrica ... Un individu la va obligar a sortir de la carretera. Pel que sembla va fer un avançament en un moment crític. Ella venia de pressa i va avançar un taxi de Granollers. Llavors, aquest taxi, se li va acostar i li va tocar la roda del davant i ella va perdre el control. Se'n va anar cap a la dreta, cop de volant a l'esquerra i va creuar la carretera en perpendicular; el cotxe era un Mini, va bolcar i va sortir disparada. Quan va arribar estava en coma i va estar tres dies a punt de morir-se. Vam fer radiografies, i tot el que creïem que havíem de fer: transfusions, plasma, tònic, el que podíem. Al tercer o quart dia, en veure que no sortia del coma vaig dir “prou, això no va”. Llavors amb l'ambulància me la vaig endur a Barcelona, a la clínica de Sant Josep. Allí li varen fer un electroencefalograma i no hi havia res greu. Es va diagnosticar que tenia una anèmia aguda per hemorràgia interna i això li provocava una hipoxia brutal al cervell. Calia donar-li sang. I li vam posar un goteig. Després d'això va tenir una Hepatitis C amb totes les conseqüències. Però ens en vam sortir. Resulta que el que tenia era una fractura per l'aixafament de la dotzena dorsal. I, és clar, sagnava molt i tenia una hemorràgia immensa a nivell abdominal. Quan li va passar el coma, la va visitar l'Antoni Alier Ochoa i li vam posar una hiperextensió al llit durant una temporada, un mes aproximadament, per corregir l'aixafament. Al cap d'un mes, per contenir la part toràcica, li vam posar una faixa dura però no va tenir èxit i es va quedar amb l'aixafament de la dotzena dorsal. Amb la Carne n'hem passat de molt grosses, una altra vegada en el setè part... una nena...

Quants fills vau tenir?

Vuit. I un primer que va avortar als tres mesos, que jo conto també com a 9 perquè vaig tenir l'oportunitat que l'ou sortís sencer i el vaig batejar. Era el primer embaràs i va sortir l'ou com si fos un ou de gallina sense closca. Vaig posar-lo en un vas amb aigua i vaig fer la litúrgia del bateig. I jo dic que per a mi és el 9. Sense comptar aquest, el penúltim, una nena, la que feia 7, va néixer i en sortir, més que plorar el que feia era gemegar. Veies que la criatura anava malament. Vaig cridar immediatament a la parròquia perquè vinguessin a

batejar-la i llavors, mentre els esperàvem vigilàvem si remuntava una mica el color, amb ajut d'aigua calenta i freda... La llevadora em va dir: "Miri que la seva muller se li mor". I és que sagnava a *chorro*, la meva Carme. No hi havia manera d'aturar-ho. A la infermera que teníem li vaig dir: "oi que ets del grup A? Doncs prepara el braç que et trauré sang". Ho vaig fer i vaig fer una transfusió a la Carme.

Deu fer molts anys d'això...

La veritat és que mentre li feia la transfusió va venir un metge de Preixens dient-me que em portava una fractura de clavícula. Li vaig haver de dir: "*En mal momento, hijo, tengo a mi esposa gravísima, en situación crítica, llévalo a otro sitio porque yo no puedo atenderle*". I llavors li vaig dir "*Oye, y qué grupo de sangre tienes?*" (riu). Home, érem amics. M'el va dir i jo vaig fer: "*hala, pues venga, puedes preparar el brazo, porque con uno no tengo bastante y con los dos, me parece que tampoco*". I mentre li treia sang a ell, vaig telefonar un amic i ja en teníem tres. Perquè jo a Tàrrrega vaig arribar a tenir dipòsits de sang, però com que en quinze dies es feia malbé, el que vaig fer és organitzar un grup de donants voluntaris, classificats i quan tenia un problema de sang, com que ja els tenia fixats, els telefonava, venia l'individu, li treia la sang i ja està". Mentrestant jo havia telefonat en Pere Puig Masana, el nostre amic, i un cunyat meu, que viu a Barcelona, el va anar a buscar i el va portar cap a Tàrrrega quan ja pràcticament l'hemorràgia estava estroncada; però encara vam mirar de practicar-li un raspall no hagués quedat algun fragment placentari que justificqués aquella pèrdua de sang. És a dir, que per ella la sang ha estat sempre la salvació.

La salvació ha estat la sang, tu i tota la família.

És que ho he hagut de fer.

Quants fills metges tens?

Tres, i un altre que podríem dir que també és metge, el segon, el Josep. El Josep no volia fer medicina, sinó electrònica. Però llavors, quan va ser l'hora de fer el concurs d'electrònica als Salesians i després a la Facultat, a l'escola industrial, va dir que voldria fer electrònica mèdica: bioenginyeria. I això on es

fa? Però com que jo havia d'anar a un Congrés a Copenhaguen, allí me'n vaig assabentar. Només hi havia tres punts al món on s'estudiava bioenginyeria: Suècia, Houston i Toulouse. Vaig pensar que, mal que mal, a Toulouse, a Tolosa del Lenguadoc. I hi va anar a estudiar electrònica mèdica i va ser on va conèixer la seva esposa i la mare dels seus dos fills, i va fer la tesi doctoral sobre la manera de fer hemocultius amb bioelectrònica, sistema americà. No és metge però quasi.

Els altres són metges?

Sí, el Francesc, a qui ja coneixes de sobres.

Si, el metge de Balaguer.

Exacte, el metge de Balaguer. I allí s'està, a la frontera de l'Aragó. L'altra, una filla és l'Antònia, que es epidemiòloga.

En Francesc és un noi que és ben bé de la teva nissaga

Sí, sí, ho és. Després hi ha el petit, que ara, després d'haver perdut 7 anys volent fer de comissari polític dintre de la Facultat de Medicina (riu). Sí, sí, va perdre 7 anys. Al final ha acabat la carrera; ha fet medicina familiar a Tortosa, quatre anys i mig. I ara volta per la Vall d'Hebron fent substitucions de pediatria.

Deu n'hi do. En conjunt, estàs content de la teva vida de metge?

Si que n'estic de content però vull insistir en el tema que haurien de canviar les condicions administratives de l'Hospital de Tàrraga, que era de propietat municipal, com ho era el de Cervera, el de Vic i el de la Seu. Tots havien estat centres sanitaris d'origen religiós i després amb la llei de Mendizábal es van organitzar com van poder a base de patronats. Un patronat no és el propietari d'una fundació; és un grup de gent que es dedica a mantenir la funció social que estava fent aquell edifici. Però la veritat és que no en són els propietaris. A Tàrraga l'hospital també era municipal, amb un patronat entremig: el president local, l'alcalde, el rector, el metge titular,... Però resulta que jo, com a metge titular, tenia l'exclusiva. Van arribar a fer-lo hospital privat perquè canviessin les meves condicions de prioritat. Amb trampa administrativa, fent-lo hospital privat. I avui és una simple residència de vells. Això a mi em va empipar

moltíssim i per això vaig fer la clínica gran; si no, no l'hauria fet. Jo demanava que al costat de l'edifici vell s'hagués fet un edifici nou que permetés fer una assistència no solament de beneficència, sinó digna i correcta per a tota la comarca. Perquè no oblidem que entre Tàrraga, Cervera, Agramunt, Artesa de Segre, Bellpuig... i tot l'entorn hi ha 60 o 70.000 habitants.

També tinc interès en fer constar un advertiment als del RACC (Reial Automòbil Club de Catalunya). Fa poc em vaig inscriure en un congrés del RACC, de propaganda de la seva actuació. Vaig pagar 30.000 pessetes del Congrés simplement per anar a dir ben poca cosa: que molta propaganda d'helicòpters i altres qüestions però que ignoraven que travessar la província de Lleida per anar a esquiar o venir de França per prendre el sol a Salou és un perill perquè han de travessar un territori desert de serveis d'emergència.

Això és el que dèiem abans.

Això és el que els vaig dir. I la resposta va ser que falten diners. Aleshores se'm va ocórrer anar a veure el Salat, amic meu, alcalde de Cervera...

Ja el conec

Bé, i li vaig arribar a proposar que enlloc de discutir-nos entre Tàrraga i Cervera, fora millor que lluitéssim plegats i allà on ara ja hi ha tres benzineres acumulades hi féssim un hospital conjunt, com hi ha el conjunt de Terrassa i Sabadell. I d'aquesta manera podríem tenir un sistema d'assistència que beneficiaria tothom, començant per Cervera i Tàrraga que tindrien més llocs de treball. D'això ja fa molt temps. Ara amb això de la fàbrica que ha plegat a Cervera, la Lier, vaig aprofitar la circumstància per enviar-li una carta a l'alcalde, insistint-hi perquè considero que aquella zona necessita un centre d'assistència. La gent mor per manca d'atenció immediata.

És a dir, que tu vols *“morir con las botas puestas”*

Hi insisteixo molt. Cal fer un gran projecte per Tàrraga. S'ha perdut el servei, un servei que fèiem la Carme i jo, nit i dia; sobretot dissabtes i diumenges no dormíem, perquè la gent de les discoteques contínuament ho requereixen. Però això s'ha acabat d'una forma molt senzilla a base d'un P10 i quan arriben al CAP, un P10 i cap a Lleida. I si es moren pel camí, mala sort. Això per a mi és

molt greu. Jo ja els he dit que Tàrrega pot viure com a tal i que té futur a base de crear serveis. Un centre comarcal provoca molts deures, no drets, deures de servei a la comarca. I si no és així, no hi ha foto. I bé, jo continuo amb el mateix radicalisme (riu)

Ara recordo que quan tu vas fer els 80 anys em vas convidar a anar a Tàrrega a una festa que et van fer i vaig veure com la gent t'estima. Ara ho comprenc. Aquella festa va ser realment extraordinària. Llàstima que la Carme ja no hi era.

Saps el que a mi em va xocar més d'aquella festa? Que va ser una sorpresa. S'ho van fer tot els fills. Van dir que ningú digués res. Fins una parenta em va preguntar on era la festa

Va ser una festa realment important, hi havia molta gent.

Dos-cents convidats.

Amb una missa molt maca celebrada per...

Pel provincial dels escolapis, el pare Trilla; som molt amics.

I la festa a l'hotel, també.

Sí, la festa a l'hotel, també va anar força bé. La veritat és que els fills ho van organitzar completament al seu aire. Jo m'esperava una festa senzilla i per a mi l'alegria més grossa, va ser quan vaig entrar a l'església, per la sagristia i vaig veure tota aquella gent, em vaig emocionar. El que més vaig agrair és que a l'hora de l'ofertori van pujar els fills a dalt l'altar i tots unànimement van fer un manifest agraint la fermesa que jo havia emprat en la seva formació. Aquesta manifestació pública dels fills davant de tothom em va impressionar. La meua vida ha estat dura, i ho he volgut transmetre als fills com a mètode, no com a obligació.

Vaig estar molt content de poder-hi ser.

Doncs deixem-ho aquí.